

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu**

Poznań, dnia 27 października 2011 r.

**Pan
Jacek Kowalski
Prezydent
Miasta Gniezna**

LPO-4101-21-03/2011
R/11/134

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 roku o Najwyższej Izbie Kontroli¹ (zwanej dalej „ustawą o NIK”), Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura w Poznaniu przeprowadziła w Urzędzie Miejskim w Gnieźnie (dalej „Urząd”), kontrolę utrzymania czystości i porządku w miejscach publicznych w latach 2009-2011 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 12 października 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Panu Prezydentowi niniejsze

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność Urzędu w kontrolowanym zakresie, pomimo stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości.

1. W kontrolowanym okresie liczba mieszkańców Gniezna systematycznie zmniejszała się - w porównaniu do stanu na dzień 1 stycznia 2010 r. z 69 187 mieszkańców, do 68 756 na dzień 30 czerwca 2011 r., tzn. spadek wyniósł 0,6%. Masa zebranych odpadów komunalnych uległa w tym czasie zmniejszeniu odpowiednio z 23,0 tys. Mg do 21,8 tys. Mg, tzn. o 5,2%. Pozytywną tendencją jest wzrost masy odpadów selektywnie zebranych o 11,2% - z 326 Mg w 2010 r. do 367 Mg w 2011 r. Jednakże, stanowiły one zaledwie ok. 1,7% ogółu masy odpadów wytworzonych, a uwzględniając masę odpadów wydzielonych z odpadów komunalnych – tylko ok. 2,6% odpadów komunalnych wytwarzanych przez mieszkańców Gniezna.

2. Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia realizację przez Urząd następujących zadań z zakresu objętego kontrolą:

- angażowanie do sprzątnięcia miejsc publicznych (ulice, place, parki i przystanki autobusowe) przedsiębiorców posiadających stosowne zezwolenia na usuwanie i transport odpadów komunalnych,

---

¹Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701, ze zm.

- skuteczne i zgodne z postanowieniami zawartych umów, egzekwowanie od tych przedsiębiorców utrzymania czystości w ww. miejscach,
- rozpoznawanie na bieżąco dzikich wysypisk i ich likwidowanie,
- zabezpieczenie placów zabaw ogrodzeniami i ich monitorowanie a także zapewnienie czystości piaskownic poprzez systematyczną wymianę piasku,
- zapewnienie w wyniku zawarcia stosownych umów zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok zwierząt z miejsc publicznych,
- podejmowanie działań edukacyjnych związanych z przeciwdziałaniem zanieczyszczaniu miejsc publicznych,
- szybkie i skuteczne reagowanie na nieprawidłowości stwierdzone w trakcie oględzin parków i szaleatów publicznych,
- zatrudnianie w Urzędzie do nadzorowania prac przy utrzymaniu czystości i porządku pracowników posiadających odpowiednie kwalifikacje.

3. Ustalenia kontroli NIK wykazały jednak nw. nieprawidłowości i uchybienia.

3.1. Urząd nierzetelnie prowadził ewidencję umów zawartych na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości przez uprawnionych przedsiębiorców, która powinna być prowadzona zgodnie z art. 3 ust. 3 pkt 3 *ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach* w celu kontroli wykonywania przez tych właścicieli obowiązków wynikających z ww. *ustawy*.

Sposób prowadzenia ww. ewidencji uniemożliwiał kontrolowanie wszystkich podmiotów zobowiązanych do ich zawarcia, ponieważ ewidencja ta była prowadzona na podstawie danych uzyskiwanych tylko od jednego z 9 przedsiębiorców Urbis Sp. z o.o. - spółki miejskiej (zwanej dalej: „Urbis”), świadczącego około 80-90% usług z zakresu zbierania odpadów komunalnych z terenu Gniezna. NIK wskazuje, że w okresie objętym kontrolą w Gnieźnie działało jeszcze 8 innych przedsiębiorców posiadających stosowne zezwolenia. Dane zawarte w ww. ewidencji umów nie były też aktualizowane, co uniemożliwiało ustalenie liczby właścicieli nieruchomości, którzy posiadali umowy na odbiór odpadów komunalnych, jak i uniemożliwiało ustalenie liczby właścicieli nieruchomości, którzy powinni posiadać takie umowy.

3.2. Urząd nierzetelnie egzekwował obowiązek składania przez przedsiębiorców posiadających pozwolenie na odbieranie odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, rocznych informacji dotyczących ilości i rodzaju masy poszczególnych rodzajów odebranych odpadów komunalnych. Obowiązek składania tych informacji w terminie do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy wynika z art. 9a ust. 2 *ustawy o utrzymaniu czystości i porządku*. Informacje te w trzech przypadkach zostały przez przedsiębiorców złożone dopiero w trakcie kontroli NIK, a w dwóch innych przypadkach informacje te zostały złożone przez przedsiębiorców z opóźnieniami. Ponadto składane informacje nie zawierały wymaganych danych o masie, rodzaju oraz sposobie zagospodarowania odpadów komunalnych.

3.3 Urząd nie dysponował rzetelnymi informacjami o masie odpadów komunalnych zebranych z terenu miasta. Porównanie ilości odpadów wykazanych w składanych przez przedsiębiorców, rocznych informacjach (skompletowanych przez Urząd w trakcie kontroli NIK) o ilościach zebranych przez nich odpadów, wykazało że ilość ta była większa w 2009 r. i 2010 r. odpowiednio o 773,2 Mg i o 438,4 Mg, od ilości odpadów przyjętych do Składowiska Odpadów Komunalnych w Lulkowie. Kierownik Referatu

Ochrony Środowiska uzasadniała powstanie powyższych różnic prawdopodobnym szacunkowym określeniem przez przedsiębiorców ilości zebranych odpadów. W ocenie NIK powyższy stan rzeczy świadczy o niewystarczającym nadzorze Urzędu nad ww. przedsiębiorcami. NIK zwraca ponadto uwagę, że Prezydent Miasta Gniezna, pomimo niewywiązywania się przedsiębiorców z obowiązków sprawozdawczych, (za wyjątkiem jednego przypadku), nie kontrolował ich działalności. NIK wskazuje, że przepisy art. 8b *ustawy o utrzymaniu czystości i porządku* uprawniają prezydenta miasta do kontroli działalności przedsiębiorcy w zakresie zgodności wykonywanej działalności z udzielonym zezwoleniem.

3.4. Prezydent Miasta z 11 dniowym opóźnieniem przedłożył Radzie Miasta Gniezna sprawozdanie z realizacji Planu Gospodarki Odpadami za okres 1stycznia 2009r. – 31 grudnia 2010 r. Zgodnie z art. 14 ust. 13 pkt 1 *ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach*² sprawozdanie z realizacji planu gospodarki odpadami organ wykonawczy gminy przedkłada co dwa lata radzie gminy w terminie do dnia 31 marca po upływie okresu sprawozdawczego. Sprawozdanie nie zawierało danych o ilości odpadów komunalnych zebranych z terenu Gniezna w latach 2009 i 2010, pomimo iż w Planie Gospodarki Odpadami określono prognozy o ilości wytworzonych odpadów komunalnych na terenie Gniezna na ww. lata. Zdaniem NIK, porównywanie powyższych danych jest jednym z podstawowych wskaźników służących racjonalizacji gospodarki odpadami.

3.5. Rada Miasta Gniezno uchwaliła w dniu 22 czerwca 2011 r. (z trzyletnią zwłoką) aktualizację planu gospodarki odpadami z września 2004 r. Zgodnie z art. 14 ust. 14 *ustawy o odpadach* plany gospodarki odpadami podlegają aktualizacji nie rzadziej niż co 4 lata. W wyjaśnieniach Pan Prezydent podał, że opóźnienie to wynikało z przyjęcia przez Radę Powiatu Gnieźnieńskiego aktualizacji Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami w dniu 30 września 2010 r. Zdaniem NIK, nie może to uzasadniać zwłoki w przyjęciu przedmiotowego Planu.

3.6. Uchwała Nr XLVI/514/2010 Rady Miasta Gniezna z dnia 24 lutego 2010 r. *w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych* i obowiązujące wcześniej zarządzenie Nr 54/2006 Prezydenta Miasta Gniezna z dnia 13 kwietnia 2006 r. w tejże sprawie, zawierały zapisy mogące powodować ograniczenie konkurencji w dostępie do świadczenia usług na odbiór odpadów komunalnych. Zobowiązywały one przedsiębiorcę ubiegającego się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie takiej działalności na terenie Gniezna, do udokumentowania gotowości odbioru odpadów komunalnych tylko przez Składowisko Odpadów Komunalnych w Lulkowie, administrowane przez *Urbis*. Zgodnie z § 2 ust. 1 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2005 r. *w sprawie szczegółowego sposobu określania wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia*³: wymagania obejmujące m.in. miejsca odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, określa się w sposób precyzyjny, zrozumiały, niedyskryminujący, nieograniczający konkurencji oraz nieutrudniający dostępu do rynku

---

² Dz. U z 2010 r. Nr 185, poz. 1243 ze zm.

³ Dz. U. z 2006 r. Nr 5, poz. 33.

przedsiębiorców świadczących usługi w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości. Kontrola NIK wykazała, że w decyzji z dnia 13 czerwca 2006 r. dotyczącej zezwolenia dla jednego z przedsiębiorców, Prezydent Gniezna zakazał mu składowania odpadów komunalnych w inne miejsce niż Składowisko Odpadów Komunalnych w Lulkowie.

Zdaniem NIK wymóg aby odpady z terenu Gniezna trafiały wyłącznie na składowisko w Lulkowie jest dyskryminujący. Pan Prezydent w wyjaśnieniu podał, że zgodnie z art. 9 ust. 2 *ustawy o odpadach*, odpady powinny być, uwzględniając najlepszą dostępną technikę lub technologię, przekazywane do najbliższych położonych miejsc, w których mogą być poddane odzyskowi lub unieszkodliwione, a miejscem tym jest składowisko odpadów w Lulkowie. NIK zwraca uwagę, że składowisko to nie dysponuje najlepszą dostępną techniką lub technologią, ponieważ nie posiada np. urządzeń do odrębnego zagospodarowania odpadów biodegradowalnych.

3.7. Kontrola NIK wykazała znaczną rozbieżność w danych dotyczących masy odpadów wytwarzanych na jednego mieszkańca Gniezna w ciągu roku. W uchwalonej przez Radę Miejską 22 czerwca 2011 r. aktualizacji *Planu Gospodarki Odpadami* przyjęto ogólnopolski wskaźnik – 230 kg odpadów na 1 mieszkańca rocznie, w *Regulaminie o utrzymaniu porządku i czystości na terenie miasta Gniezna* zawarto informację, że statystyczny mieszkaniec miasta rocznie wytwarza średnio około 300 kg odpadów, tzn. o ponad 30% niż podano w aktualizacji *Planu*.... Z danych ze Składowiska Odpadów Komunalnych w Lulkowie wynika, że wskaźnik ten wynosi (na podstawie wagi dowożonych odpadów) - około 320 kg, czyli o ponad 39% więcej niż ujęto w aktualizacji *Planu*.... i o 7% więcej niż podano w *Regulaminie o utrzymaniu porządku i czystości*.... W ocenie NIK, powyższe rozbieżności świadczą o nierzetelności, której skutki mogą utrudniać właściwe planowanie zagospodarowania odpadami.

3.8. Na stronie Biuletynu Informacji Publicznej Urzędu („*BIP*”) nie zamieszczono: [1] informacji o złożonych wnioskach o wydanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, [2] informacji o zezwoleniach na prowadzenie działalności w zakresie odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, [3] sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami dla Miasta Gniezna za rok 2009 i 2010. Obowiązek zamieszczania ww. informacji w *BIP* wynika z postanowień art. 21 ust. 2 pkt 27, art. 23 oraz art. 25 ust. 1 pkt 8 *ustawy z dnia 3 października 2008 r. - o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko*⁴.

Ponadto następujące akty prawne obowiązujące w skontrolowanym okresie: [1] zarządzenie Nr 0151/199/2008 Prezydenta Miasta Gniezna w sprawie wymagań jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia w zakresie ochrony przez bezdomnymi zwierzętami, [2] uchwała Nr XLVI/514/2020 Rady Miasta Gniezna z dnia 24 lutego 2010 r. w sprawie wymagań, jakie powinien spełniać przedsiębiorca ubiegający się o uzyskanie zezwolenia na prowadzenie działalności w zakresie: odbierania odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, opróżniania zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych i [3] Plan Gospodarki Odpadami, były zamieszczone w *BIP* w sposób znacznie utrudniający zainteresowanym dostęp do ww. aktów prawa miejscowego, które ponadto nie były dostępne w Gnieźnie

---

⁴ Dz. U. Nr 199, poz. 1227, ze zm.

sposób zwyczajowo przyjęty (np. na tablicach ogłoszeń w Urzędzie). *BIP* był prowadzony w formie niezgodnej ze wzorem określonym w obowiązującym od dnia 16 listopada 2010 r. w *rozporządzeniu Ministra Środowiska w sprawie wzoru oraz zawartości i układu publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie*⁵.

Kierownik Referatu Ochrony Środowiska oświadczyła, że w trakcie kontroli NIK powyższe informacje zostały zamieszczone w *BIP* w poprawnej formie i udostępnione do wglądu w siedzibie Urzędu.

3.9. Spośród trzech budynków, w których znajdowały się miejskie szalety, w dwóch budynkach (na placu 21 Stycznia i przy ulicy Tumskiej), Urząd wbrew wymogom art. 62 ust. 1 pkt 1 i 2 *ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane*⁶, nie przeprowadził rocznych okresowych kontroli, stanu technicznego elementów budowli, instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu, instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska, instalacji gazowych oraz przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych). Nie przeprowadzano także pięcioletnich okresowych kontroli stanu technicznego i przydatności do użytkowania obiektu budowlanego, jego estetyki oraz otoczenia, badania instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów.

Ponadto Urząd nierzetelnie prowadził książki obiektu budowlanego dla ww. dwóch budynków. Wbrew § 5 *rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 3 lipca 2003 r. w sprawie książki obiektu budowlanego*⁷, nie zawierały one daty założenia książki obiektu budowlanego, nie wyznaczono osoby upoważnionej do dokonywania wpisów. Ponadto brakowało wpisów o: [1] funkcji obiektu, [2] roku zakończenia budowy, [3] zmianach właściciela obiektu, [4] dokonaniu wpisu do księgi wieczystej, [5] numerze ewidencyjnym działki, [6] pozwoleniu na użytkowanie obiektu.

Kontrola NIK wykazała, że budynek szaletu na placu 21 Stycznia posiadał ubytki tynku na ścianach i suficie spowodowane przedostawaniem się wody z opadów atmosferycznych poprzez nieszczelny sufit, a w szalecie przy ulicy Mieszka I stwierdzono ubytki ceramiki na schodach przy zejściu do szaletu. Dyrektor Wydziału Techniczno-Inwestycyjnego zapewnił, że brakujące płytki zostaną bezzwłocznie uzupełnione. Poczyniono starania o uzyskania w budżecie na rok 2012 środków finansowych na zabezpieczenie przed opadami atmosferycznymi stropu w szalecie na placu 21 Stycznia.

3.10. NIK stwierdziła w wyniku oględzin stanu czystości wybranych miejsc publicznych, że w parku Piastowskim w zrujnowanym budynku zlokalizowanym przy alejce spacerowej, zalegają śmieci o masie ok. 300 kg. Niezwłocznie zlecono uprzątniecie śmieci i wykonanie tymczasowego zabezpieczenia wejścia do budynku, co zostało wykonane. Dyrektor Wydziału Techniczno-Inwestycyjnego zapewnił, że Urząd będzie zabiegał o likwidację tego budynku, który cyt.: „obecnie stanowi pustostan będący miejscem spotkań ludzi z tzw. marginesu społecznego – usytuowany na uboczu stał się miejscem na upłynnienie przez mieszkańców śmieci bytowych i śmieci po pracach budowlanych”.

---

⁵ Dz. U. nr.186, poz.1249.

⁶ Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118, ze zm.

⁷ Dz. U. z 2003 r. Nr 120 poz. 1134.

3.11. NIK wskazuje, że pracownikom Urzędu nie wyznaczono pisemnie następujących zadań wynikających z *ustawy o utrzymaniu czystości i porządku* [1] zapewnienie zbierania, transportu i unieszkodliwiania zwłok bezdomnych zwierząt lub ich części oraz współdziałania z przedsiębiorcami podejmującymi działalność w tym zakresie (art. 3 ust. 2 pkt 8 ww. *ustawy*), [2] udostępnienie mieszkańcom na stronie internetowej BIP, oraz w sposób zwyczajowo przyjęty, informacji publicznej, wymaganej przepisami o ochronie środowiska, o utrzymaniu czystości i porządku, w tym informacji o znajdujących się na jej terenie zbierających zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny pochodzący z gospodarstw domowych, o których mowa w *ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o zużytym sprzęcie elektrycznym*⁸ (art. 3 ust. 2 pkt 6a *ustawy*), [3] utrzymanie czystości i porządku na przystankach komunikacyjnych, których właścicielem lub zarządzającym jest miasto, oraz na tych, które są położone na jej obszarze przy drogach publicznych, bez względu na kategorię dróg (obowiązującego od 1 marca 2011 r., na mocy art. 3 ust. 2 pkt 3a *ustawy o utrzymaniu czystości i porządku*, dodanego art. 69 pkt 1 *ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym*⁹. Według § 9 ust. 1 Regulaminu organizacyjnego Urzędu, dyrektorzy poszczególnych wydziałów ustalają zakresy czynności dla kierowników referatów, którzy na podstawie ust. 2 ustalają szczegółowe zakresy czynności dla pracowników referatów oraz kontrolują ich realizację.

Przedstawiając powyższe uwagi i oceny, Najwyższa Izba Kontroli wnosi o:

- 1) zaprowadzenie pełnej ewidencji zawieranych umów na odbiór odpadów komunalnych od właścicieli i zarządców nieruchomości oraz wyegzekwowanie od przedsiębiorców rzetelnych miesięcznych informacji o zmianach dotyczących zawartych umów,
- 2) wyegzekwowanie od przedsiębiorców obowiązku składania rzetelnych rocznych informacji o ilości i rodzaju odpadów komunalnych zebranych z obszaru miasta,
- 3) analizowanie informacji od przedsiębiorców o zbieranych odpadach komunalnych,
- 4) kontrolowanie pracy przedsiębiorców zajmujących się zbieraniem odpadów komunalnych,
- 5) zapewnienie przestrzegania terminu przekazywania Radzie Miasta sprawozdania z realizacji Planu Gospodarki Odpadami,
- 6) zapewnienie aktualizacji Planu Gospodarki Odpadami nie rzadziej niż co cztery lata,
- 7) wystąpienie do Rady Miasta o zmianę zapisów w uchwałach, które monopolizują odbieranie odpadów komunalnych,
- 8) przyjęcie w dokumentach Urzędu jednego wskaźnika o masie wytwarzanych odpadów komunalnych na jednego mieszkańca w ciągu roku,
- 9) przeprowadzenie zaległych kontroli okresowych stanu technicznego szaleatów miejskich oraz uzupełnienie wpisów w książkach obiektu budowlanego,
- 10) zabezpieczenie szaletu na placu 21 Stycznia przed podmakaniem,
- 11) przypisanie poszczególnym pracownikom Urzędu zadań i obowiązków wynikających z przepisów o utrzymaniu czystości i porządku.

---

⁸ Dz. U. Nr 180, poz. 1495 ze zm.

⁹ Dz. U z 2011 r. Nr 5 poz. 13.

Najwyższa Izba Kontroli – Delegatura w Poznaniu, na podstawie art. 62 ust. 1 ustawy o NIK, oczekuje od Pana Prezydenta, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków lub o działaniach podjętych w celu ich realizacji albo o przyczynach niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ust. 1 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Panu Prezydentowi prawo zgłoszenia na piśmie do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.